
НОРМАТИВНО ОПРЕДЕЛЕНИ ИЗИСКВАНИЯ ПРИ ПЛАНИРАНЕТО НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ В НАЦИОНАЛНАТА КАРТА ПРЕЗ 2021 ГОДИНА

Костадин МАРКОВ*

NORMATIVELY DEFINED REQUIREMENTS FOR THE PLANNING OF SOCIAL SERVICES IN THE NATIONAL MAP IN 2021

Kostadin MARKOV*

Abstract: *The article presents the normatively defined requirements for the planning of social services in the National Map. On the basis of analyzes prepared by the municipalities, it is necessary to prove the need for the planning of the respective social service on the basis of official data received from official bodies. Based on the analyzes, the Mayor of the Municipality makes a proposal to the Municipal Council for inclusion of the social service in the National Map.*

Key words: *planning, social service, national map of social services, analyzes, proposals, municipality, municipal council, council on social issues*

С приемането на Закона за социалните услуги (ЗСУ) през 2019 г., в сила от 1 юли 2020 г., е регламентирано задължението на всяка общинска администрация, предоставяща социални услуги, да направи анализи и предложения от кметовете като доставчици на тези услуги до Агенцията за социално подпомагане (АСП) за включване в Националната карта на социалните услуги.¹

---

* Авторът е доцент, доктор във ВСУ „Черноризец Храбър“ и ВУСИ – Пловдив.

* The author is an Associate Professor, Philosophy Doctor at Varna Free University „Chernorizets Hrabar“ and VUSI – Plovdiv.

¹ В настоящата статия изложените текстове се опират на Закона за социалните услуги (2019 г.), Правилника за прилагане на Закона за социалните услуги (2020 г.) и на Наредбата за планиране на социалните услуги (2021 г.), които са цитирани в края на публикацията.

Във връзка с планирането на социалните услуги е приета „Наредба за планиране на социалните услуги“, в сила от 9 април 2021 г., която дава технологията и стъпките относно задълженията на общините при извършване на анализите и изготвянето на предложенията от кметовете на общините.

„Наредбата за планиране на социалните услуги“ регламентира критериите за определяне на социалните и интегрираните здравно-социални услуги на общинско и областно ниво и на максималния брой потребители на тези услуги, за които се осигурява изцяло или частично финансиране от държавния бюджет чрез включването им в Националната карта на социалните услуги по чл. 34 от Закона за социалните услуги, както и редът за нейното разработване и актуализиране.

С наредбата се определят и:

- критериите, редът и условията за разработване от общините на анализа на потребностите и предложенията по чл. 35, ал. 1 от Закона за социалните услуги;

- редът за осъществяване на координация, сътрудничество и съгласуване на национално, областно и общинско ниво при разработването на Картата;

- съдържанието и редът за разработване, координация и съгласуване на общинските годишни планове за социалните услуги по чл. 38 от Закона за социалните услуги.

Всички критерии, разписани в Наредбата, са задължителни и приложими за всички общини в Република България.

Всички нормативно определени показатели по критериите се отчитат и проверяват само въз основа на официални източници на информация.

Официални източници на информация, регламентирани в Наредбата, са:

- Националният статистически институт;
- органи, които по силата на закон имат право да събират и администрират съответните данни;
- проведени от общините специално за целите на планирането на социалните услуги изчерпателни или представителни изследвания и проучвания.

Органите, посочени като източници на официална информация, са длъжни в 14-дневен срок от датата на поискването да предоставят на общините и на Агенцията за социално подпомагане безплатно съответната информация за целите на анализа на потребностите от социални услуги и планирането на социалните услуги.

На основание на чл. 27, ал. 1 от ЗСУ във всяка община се създава Съвет по въпросите на социалните услуги, в който се включват представители на органите и лицата по чл. 26, т. 3 – 7, както следва:

- териториални структури на Министерството на труда и социалната политика, Министерството на здравеопазването, Министерството на образованието и науката, Министерството на вътрешните работи и други държавни органи;

- частни доставчици на социални услуги на територията на общината и областта;

- юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност;

- лицата, ползващи социални услуги;

- висши училища, обучаващи социални работници на територията на общината и областта.

Съветът по въпросите на социалните услуги се определя с решение на общинския съвет по предложение на кмета на съответната община и:

- подпомага извършването на анализ на потребностите от социални услуги на общинско ниво и на анализ на състоянието и ефективността на социалните услуги, които се предоставят на територията на общината;

- разработва предложения за подобряване на качеството и ефективността на социалните услуги, които се предоставят на територията на общината;

- изпълнява и други функции, възложени от общинския съвет и „Наредбата за планиране на социалните услуги“.

Видовете социални услуги, които ще се планират в Националната карта, са посочени в чл. 15 от ЗСУ, както следва:

- информиране и консултиране;

- застъпничество и посредничество;

- общностна работа;

- терапия и рехабилитация;

- обучение за придобиване на умения;

- подкрепа за придобиване на трудови умения;

- дневна грижа;

- резидентна грижа;

- осигуряване на подслон;

- асистентска подкрепа.

В Картата се планират всички социални услуги, които се финансират изцяло или частично от държавния бюджет като делегирани от държавата дейности.

В Картата се планират социални услуги за всички групи потребители в зависимост от специфичните нужди, нормативно определени в чл. 14, ал. 2 от ЗСУ, както следва:

- за всички деца;
- деца в риск по смисъла на Закона за закрила на детето;
- родители, осиновители, лица, полагащи грижа за деца, кандидати за осиновители и кандидати за приемни семейства;
- деца и пълнолетни лица с увреждания;
- пълнолетни лица в кризисна ситуация или с потребност за преодоляване на последици от такава ситуация;
- възрастни хора в надтрудоспособна възраст;
- лица, които полагат грижи за пълнолетни лица.

Съгласно чл. 12 от ЗСУ социалните услуги са **общодостъпни и специализирани**.

Общодостъпни социални услуги са за:

- информирание, консултиране и обучение за реализиране на социални права и за развиване на умения, които се предоставят за срок, не по-дълъг от два месеца;
- мобилна превантивна общностна работа.

Специализирани социални услуги са услугите, които се предоставят при:

- настъпването на определен риск за живота, здравето, качеството на живот или развитието на лицето;
- необходимост да бъде удовлетворена специфична потребност на определена група лица.

Социалните услуги от общините се планират на **общинско и областно ниво**.

На общинско ниво се планират всички общодостъпни услуги и част от специализираните услуги, както следва:

- информирание и консултиране;
- застъпничество и посредничество;
- терапия и рехабилитация;
- обучение за придобиване на умения;
- подкрепа за придобиване на трудови умения;
- дневна грижа;
- осигуряване на подслон за бездомни лица;
- асистентска подкрепа.

На областно ниво за удовлетворяване на потребностите на населението от цялата област се планират специализираните социални услуги, както следва:

- резидентна грижа за деца без увреждания;
- резидентна грижа за деца с трайни увреждания;
- резидентна грижа за пълнолетни лица с трайни увреждания (с психични разстройства, с интелектуални затруднения, с физически увреждания, с деменция и със сетивни увреждания);
- резидентна грижа за лица в надтрудоспособна възраст без увреждания.

На областно ниво за удовлетворяване на потребностите на лица от цялата страна се планират:

- интегрираните здравно-социални услуги за резидентна грижа за деца и пълнолетни лица с трайни увреждания с потребност от постоянни медицински грижи и възрастни хора в невъзможност за самообслужване с потребност от постоянни медицински грижи;
- специализираните социални услуги за осигуряване на подслон на лица в кризисна ситуация, на лица, пострадали от домашно насилие, и на лица – жертви на трафик.

В глава втора на Наредбата, в чл. 11 – 35, са регламентирани критериите за определяне на социалните и интегрираните здравно-социални услуги и на максималния брой потребители, включени в Националната карта на социалните услуги.

Максималният брой на потребителите на всички социални услуги, за които се осигурява изцяло или частично финансиране от държавния бюджет, се определя в Картата по формула и критерии съгласно Приложение към чл. 3 от Наредбата.

Кметовете на съответната общинска администрация организират разработването на анализ на потребностите на общината от социални услуги на общинско и областно ниво, които се финансират изцяло или частично от държавния бюджет. Съветът по въпросите на социалните услуги подпомага разработването на анализа по ред, определен от кмета на конкретната община.

Анализът на потребностите се разработва въз основа на критериите за всички социални и интегрирани здравно-социални услуги, посочени в Наредбата, като изпълнителният директор на Агенцията за социално подпомагане утвърждава препоръчителна структура на анализа на потребностите.

Анализът на потребностите в неговата структура задължително включва:

- показателите в общината по критериите за всички социални и интегрирани здравно-социални услуги, посочени в глава втора;

- съществуващите към момента на изготвянето на анализа социални и интегрирани здравно-социални услуги на територията на общината и броя на техните потребители (общ и по видове услуги и групи потребители);

- броя на желаещите да ползват социални и интегрирани здравно-социални услуги на територията на общината (общ и по видове услуги и групи потребители);

- информация относно броя на лицата от други общини, които ползват социални и интегрирани здравно-социални услуги на територията на общината (общ и по видове услуги);

- данни/информация за демографското развитие в общината за последните пет години;

- информация за наличната социална, образователна и здравна инфраструктура (видове и материална база);

- информация и прогноза за необходимите служители за извършване на дейността по предоставяне на социални и интегрирани здравно-социални услуги.

След изготвянето на анализите на потребностите от всички общини в съответната област областният управител организира обсъждане и съгласуване между кметовете на общини в областта с цел планиране от всяка община на потребностите и от социални и интегрирани здравно-социални услуги на областно ниво.

В обсъждането могат да бъдат поканени представители на териториални структури на Министерството на труда и социалната политика и на Министерството на здравеопазването. За резултатите от съгласуването областният управител предоставя обобщена информация на Агенцията за социално подпомагане.

Въз основа на анализа на потребностите, критериите и обсъждането кметът на общината изготвя предложение за планирането в общината на социалните услуги на общинско и областно ниво, които се финансират изцяло или частично от държавния бюджет.

Предложението задължително включва всички социални и интегрирани здравно-социални услуги, за предоставянето на които е установена потребност въз основа на анализа на критериите по глава втора от Наредбата.

Кметът на общината организира представяне на анализа на потребностите и обсъждане на предложението. Обсъждането не може да бъде по-кратко от 30 дни.

Обсъждането включва:

- публикуване на анализа на потребностите и на предложението на интернет страницата на общината;
- провеждане на публични дискусии;
- провеждане на публични дискусии в рамките на съвета по въпросите на социалните услуги.

За резултатите от обсъждането кметът на общината представя на общинския съвет обобщена информация.

След приключването на обсъждането предложението на кмета на общината се одобрява от общинския съвет и заедно с анализа на потребностите се изпраща на изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане по електронен път.

Въз основа на анализите и предложенията, получени от всички общини, Агенцията за социално подпомагане изготвя анализ на потребностите на национално ниво от социални и интегрирани здравно-социални услуги на общинско и областно ниво, които се финансират изцяло или частично от държавния бюджет.

При изготвянето на анализа на потребностите на национално ниво Агенцията за социално подпомагане има право:

- да извършва допълнителна проверка на представените данни от общините;
- да изисква разяснения от общините по представените данни;
- да изисква извършване от общините на повторен пълен или частичен анализ на потребностите в случай на констатирани съществени несъответствия или непълноти.

Съществени несъответствия или непълноти в анализа са на лице, когато:

- съдържанието на анализа не отговаря на нормативните изисквания;
- при изготвяне на анализа не са отчетени показатели по всички нормативно установени критерии;
- е установено наличието на измервания на показателите, които не отговарят на данните от официалните източници на информация;
- са използвани източници на информация, които не отговарят на нормативните изисквания;
- са констатирани несъответствия в данните по повече от два критерия за определяне на услугата.

Агенцията за социално подпомагане изготвя предложение за Картата въз основа на анализа на потребностите на национално

ниво, предложенията на общините и критериите, посочени в Наредбата. Предложението на АСП включва:

- всички социални и интегрирани здравно-социални услуги и максималния брой потребители на тези услуги (по видове), за които се осигурява изцяло или частично финансиране от държавния бюджет (за цялата страна, по области и по общини);

- всички социални и интегрирани здравно-социални услуги на областно ниво за удовлетворяване на потребностите на лица от цялата страна и максималния брой потребители на тези услуги, за които се осигурява изцяло или частично финансиране от държавния бюджет (за цялата страна и за всяка област);

- всички социални и интегрирани здравно-социални услуги на областно ниво за удовлетворяване на потребностите на населението от цялата област и максималния брой потребители на тези услуги, за които се осигурява изцяло или частично финансиране от държавния бюджет (за цялата страна и за всяка област);

- всички социални услуги на общинско ниво и максималния брой потребители на тези услуги, за които се осигурява изцяло или частично финансиране от държавния бюджет (по общини).

При разработването на предложението за Картата Агенцията за социално подпомагане има право:

- да включва в предложението за Картата социални услуги на общинско ниво и социални и интегрирани здравно-социални услуги на областно ниво, за които в анализа на потребностите на дадена община е отчетена необходимост, но общината не ги е включила в предложението на общините;

- да не включва в предложението за Картата социални услуги на общинско ниво и социални и интегрирани здравно-социални услуги на областно ниво, за които в анализа на потребностите на дадена община не е отчетена необходимост, но общината ги е включила в предложението на общините.

Направените предложения в Картата в частта относно интегрираните здравно-социални услуги се съгласуват предварително с министъра на здравеопазването.

Изпълнителният директор на Агенцията за социално подпомагане изпраща предложението за Картата на министъра на труда и социалната политика.

Министърът на труда и социалната политика организира провеждането на обществени консултации по реда на Закона за нормативните актове и съгласуване с министерствата на внесеното предложение от АСП за Национална карта за социалните услуги.

След обнародването в „Държавен вестник“ на решението на Министерския съвет за приемане на Картата тя се публикува на интернет страниците на Министерството на труда и социалната политика, Министерството на здравеопазването, Агенцията за социално подпомагане, Агенцията за качеството на социалните услуги и на областните и общинските администрации.

На интернет страницата на всяка областна администрация се публикува и информацията относно включените в Картата социални и интегрирани здравно-социални услуги на областно ниво за съответната област и актуална информацията относно предоставяните услуги на областно ниво.

На интернет страницата на всяка община се публикува и информацията относно включените в Картата социални и интегрирани здравно-социални услуги на общинско и областно ниво за съответната община и актуална информацията относно предоставяните услуги.

Националната карта на социалните услуги подлежи на актуализация по реда за нейното разработване и приемане в срок 12 месеца след всяко преброяване на населението. В срок 6 месеца след публикуването на резултатите от преброяването на населението кметовете на общини изпращат на Агенцията за социално подпомагане одобрените от общинските съвети анализи на потребностите и предложенията на общините.

В случаите по чл. 36, т. 2 от Закона за социалните услуги Картата се актуализира по реда за нейното разработване и приемане в срок 6 месеца от датата на влизането в сила на промяната в критериите. В срок 3 месеца от датата на влизането в сила на промяната в критериите кметовете на общини изпращат на Агенцията за социално подпомагане одобрените от общинските съвети анализи на потребностите и предложенията от общините.

В случаите по чл. 36, т. 3 от Закона за социалните услуги всяка община, в която има промяна на показателите по критериите по глава втора, въз основа на които е разработена Картата, актуализира анализа, въз основа на който изготвя актуализирано предложението от общините.

Кметът на общината изпраща на Агенцията за социално подпомагане актуализирания анализ на потребностите и актуализираното предложение, одобрени от общинския съвет.

Агенцията за социално подпомагане изготвя предложение за актуализация на Картата в частта относно социалните услуги за конкретната община.

Всяка приета от Министерския съвет актуализация на картата влиза в сила от 1 януари на следващата година, с изключение на актуализацията по чл. 56, която влиза в сила от деня на обнародването в „Държавен вестник“ на решението на Министерския съвет за приемането ѝ.

Кметовете на общини до 6 месеца от публикуването на резултатите от преброяването на населението и жилищния фонд в Република България през 2021 г. изпращат по електронен път на изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане разработените, обсъдени и одобрени от общинския съвет по реда на глава трета, раздел II от Наредбата анализи на потребностите и предложенията на общините.

До 4 месеца след изтичането на нормативно определения срок за общините изпълнителният директор на Агенцията за социално подпомагане изпраща на министъра на труда и социалната политика разработеното и обсъдено по реда на глава трета, раздел II от Наредбата предложение за Национална карта на социалните услуги.

В заключение можем да кажем, че с планирането и въвеждането на Националната карта на социалните услуги в Република България ще се извърши преброяване на действащите социалните услуги в страната. За тези услуги, за които не се установи потребност от анализите, изготвяни от общинските администрации на общинско и областно ниво, ще бъдат закрити. Ще останат да действат по места в общините социалните услуги, за които има установена потребност.

Литература

1. **Закон** за социалните услуги. В сила от 1.07.2020 г.; обн. *ДВ*, бр. 24 от 22.03.2019 г.
2. **Наредба** за планирането на социалните услуги. Приета с ПМС № 133 от 6.04.2021 г.; обн. *ДВ*, бр. 29 от 9.04.2021 г.
3. **Правилник** за прилагане на Закона за социалните услуги. В сила от 17.11.2020 г.; приет с ПМС № 306 от 9.11.2020 г.